

ОЛИМПИЈСКЕ ВРЕДНОСТИ II

Циљ наставе и учења слободне наставне активности *Олимпијске вредности II* је подршка целовитом развоју ученика кроз упознавање са олимпизмом као филозофијом живота која промовише уравнотеженост тела, воље и ума, развија олимпијске вредности – изузетност, поштовање и пријатељство – и заснива се на радости труда, фер плеју, образовној вредности доброг примера, друштвеној одговорности и поштовању универзалних етичких принципа.

Разред **седми и осми**
Годишњи фонд часова **36/34 часа**

Опште међупредметне компетенције	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Тема и кључни појмови садржаја програма
Компетенција за целоживотно учење Решавање проблема Одговорно учешће у демократском друштву Сарадња Комуникација Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Дигитална компетенција Естетичка компетенција Рад с подацима и информацијама	– опише како су изгледале олимпијске игре у античкој Грчкој; – бјасни Кубертенову идеју да спорт треба да буде средство образовања; – опише значај спорта за развој појединаца и друштва у целини; – опише основне вредности и образовне принципе олимпизма; – наведе симболе олимпијских игара; – образложи смисао додавања речи <i>заједно</i> на мото олимпијских игара <i>Брже, више, јаче</i>; – препозна значај једнаких могућности за бављење спортом за све људе; – наведе имена неких спортиста који су освојили медаље на Олимпијским играма за Србију. – наведе примере који показују да олимпијски покрет уважава различитости међу људима; – искаже понос када спортисти Србије учествују на Олимпијским играма без обзира	ОЛИМПИЗАМ НЕКАД И САД Олимпијске игре у античкој Грчкој. Модерне олимпијске игре – Пјер де Кубертен. Слављење олимпизма кроз симболе, церемонију и уметност. Спровођење олимпизма кроз спорт и Олимпијске игре. Параолимпијске игре. Олимпијске игре младих. Олимпијски тим избеглица. Историја и традиција спорта и олимпијског покрета у Србији. Друштвени контекст олимпијског покрета – веза спорта са науком, географијом, уметношћу, архитектуром, техником, одрживим развојем, модом.
		ОЛИМПИЈСКЕ ВРЕДНОСТИ И ПРИНЦИПИ Олимпијски покрет - више од Олимпијских игара. Спорт увек, свуда и за сваког. Спорт као право. Олимпијске вредности: изузетност, поштовање, пријатељство. Олимпијски образовни принципи: радост труда, тежња за изврсношћу, баланс духа, тела и ума, фер плеј. Повеља фер плеја. Десет правила фер плеја за спортисте, тренере, судије и гледаоце.

	на резултат који постигну; – наведе међународна и домаћа тела олимпијског покрета; – препозна у медијима примере у којима се спорт неадекватно, сензационалистички приказује; – покаже радост учествовања у спорту без обзира на резултат; – наведе примере из којих се види веза спорта са науком, уметношћу, архитектуром; одрживим развојем; – препознаје негативне појаве у спорту и на Олимпијским играма и критички се према њима односи; – понаша се у складу са фер плејом на спортским такмичењима и другим животним ситуацијама; – образложи зашто су спортске кладионице и клађења опасна; – критички промишља о сопственом бављењу физичким активностима и спортом; – слободно време проводи у физичкој активности; – дискутује у ком правцу ће се даље развијати спорт и олимпијски покрет; – изрази позитиван став и поштовање према учесницима Параолимпијских игара; – промовише пуну равноправност и инклузивност Олимпијских игара; – у дискусији покаже вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, „напада” проблем а не особу.	ДОБРОБИТИ БАВЉЕЊА СПОРТОМ Физичка, ментална, емоционална, вољна, социјална добробит за појединца који се бави спортом. Добробити бављења спортом за друштво.
		ИЗАЗОВИ ОЛИМПИЗМА Угрожавање личности и здравља спортиста. Дискриминација по питању пола, расе, вере. Политика, идеологија и спорт – бојкоти, злоупотреба спорта и спортских догађаја у политичке сврхе. тероризам. Спонзори и спорт. Представљање спорта у медијима. Допинг. Пандемије. Намештање такмичења. Спортске кладионице. Навијање на спортским догађајима.
		БУДУЋНОСТ СПОРТА И ОЛИМПИЗМА Пуна равноправност и инклузивност. Поштовање олимпијских вредности и принципа. Нови спортови, опрема и материјали за одећу спортиста. Нова техничка решења која обезбеђују већи степен тачности и објективности регистрација спортских резултата. Употреба вештачке интелигенције у спорту Нови модели такмичења и организације Олимпијских игара. Олимпизам 365 стратегија Међународног олимпијског комитета.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Слободна наставна активност *Олимпијске вредности* нуди се ученицима седмог и осмог разреда. Природно се надовезује на наставу и учење предмета *Физичко и здравствено васпитање* од V до VIII разреда, програм слободне наставне активности *Вежбањем до здравља* (пети и шести разред), као и на школски спорт током другог циклуса основног образовања и васпитања. Програм је припремљен у складу са схватањем Уједињених нација да је спорт моћно средство за јачање веза међу људима и промоцију идеала мира, братства, солидарности, једнакости, ненасиља, толеранције и правде. У њему се спорт представља у ширем контексту функционисања и то како појединца тако и друштва, а фокус је на принципима олимпизма као филозофије живота која слави и комбинује све квалитете које поседују тело, воља и дух. Својим садржајем, начином рада и очекиваним исходима ова слободна наставна активност има за циљ не само да покрене ученике на физичку активност и бављење спортом већ и да се у свакодневном животу и школовању понашају у складу са вредностима олимпијског покрета и у што већој мери остваре своје потенцијале. Програм није конципиран на потреби идентификовања даровитих ученика за спорт и фаворизовању такмичарског духа, већ на подстицању промишљања које све добробити постоје за појединца и друштво од бављења спортом.

Смернице за рад на овом програму наставник може наћи у *Општем упутству за остваривање свих СНА* и у овом упутству које детаљније изражава његове специфичности. Осим тога, могу се користити различити материјали Међународног олимпијског комитета (МОК) и Олимпијског комитета Србије (ОКС), затим материјали доступни на сајту ОКС (<https://oks.org.rs/cyr/promocija-olimpijskih-vrednosti>), сајту *Олимпијског музеја* (www.olimpijskimuzej.rs), као и мобилна апликација за вежбање Тренинго (www.treningo.rs).

Програм је намењен ученицима узраста од 13 до 15 година који пролазе кроз период бројних биолошких, психофизичких и социјалних промена које их трансформишу од детета у младу особу. Уз те промене појављују се питања идентитета, самоприхватања, стварања нове слике о себи и другима, процењивање шта је важно а шта не, питања о наставку школовања. Увођење овог програма у школе почива на чињеници да је физичка активност моћно средство општег развоја ученика и да доприноси формирању особина личности које су од значаја у школском и ваншколском животу као што су истрајност, упорност, систематичност, стрпљење, самопоуздање, самосталност, сарадња, прихватање неуспеха.

Рад на олимпијским вредностима може имати утицај на ученике да квалитетније проводе слободно време бавећи се неком физичком активношћу, организовано или индивидуално. За неке ученике то може бити помоћ да реше неке школске проблеме. На пример, код неких ученика се кроз бављење спортом може каналисати агресивност, односно може се трансформисати у такмичарски дух уз потенцирање фер-плеја и поштовање противника. Код ученика који из неког разлога нису добро прихваћени у својим одељењима, спорт може допринети интеграцији. Бављење спортом може пружити помоћ ученицима у професионалној оријентацији у смислу да изаберу наставак школовања који ће им омогућити да се у будућности баве нпр. спортским новинарством, спортском фотографијом, исхраном спортиста, физиотерапеутским или тренерским послом. Програм има капацитет да се олимпијске вредности доведу у везу са актуелним ситуацијама из школског живота и да се дискутује нпр. о неким конфликтним ситуацијама и како их решити, фер односу између ученика или ученика и наставника или како пружити помоћ неком ученику који је талентован за спорт али нема услова да се њиме бави. Такође, веза се може направити и са ваншколским догађајима на начин који је примерен узрасту ученика, нпр. разговор о (не)праведности зарада спортиста у оквиру различитих спортова у односу на уложени труд (нпр. у голфу и уметничком пливању) или о заради мушких и

женских спортсиста у истом спорту (нпр. фудбал).

САДРЖАЈ И ИСХОДИ ПРОГРАМА

Садржај програма дат је у оквиру тематских целина *Олимпизам некад и сад, Олимпијске вредности и принципи, Добробити бављења спортом, Изазови олимпизма и Будућност спорта и олимпизма*. Рад на овим темама и пратећим кључним појмовима, осим што омогућава да се достигну исходи програма, пружа простор и за подстицање развоја међупредметних компетенција, посебно *Одговоран однос према здрављу и Одговорно учење у демократском друштву*.

У програму су наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и интересовањима ученика али увек имајући у виду исходе које треба остварити. Они су тако дати да одговарају узрасту ученика, да буду мерљиви и проверљиви, односно да наставник, пратећи активности ученика, може да утврди да ли их они достижу и у којој мери. Најчешће су исходи дати на нивоу примене, односно само познавање неких вредности не може се сматрати довољним исходом рада на овом програму. То значи да се од слободне наставне активности *Олимпијске вредности* очекује да код ученика развија вољну компоненту која долази до изражаја у понашању.

Редослед наведених исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање општег циља изборног програма и развој међупредметних компетенција. Између исхода постоји повезаност. Достижање једног исхода доприноси достизању других исхода. Многи исходи су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током целе школске године. На пример, до исхода *ученик ће бити у стању да у дискусији покаже вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, „напада” проблем, а не особу*.

У наставку упутства за сваку од програмских тема дато је кратко појашњење и идеје како на њима радити са ученицима.

ОЛИМПИЗАМ НЕКАД И САД

У овој, може се рећи уводној теми, треба поћи од чињенице да су ученици у узрасту када у већој или мањој мери прате спортска дешавања, неки од њих се и активно баве спортом и свакако су свима познате Олимпијске игре. Почетна активност може бити да ученици на својим телефонима провере како се на енглеском, француском, руском, шпанском, монголском, африканском, норвешком језику (наставник може да направи свој избор језика) каже спорт. Циљ ове активности је да ученици схвате колико је спорт универзално распрострањен и заправо близак свим људима света и да многи народи на свим континентима користе исту реч. Спорт и уметност су два најуниверзалнија језика која човечанство има. Размере интересовања за спорт могу се ученицима илустровати податком из једног истраживања социологије спорта из 2020. године: на Гуглу претраживачу се у току 60 секунди укуца 21.400.000.000 пута реч спорт. Разлог за тако велико интересовање вероватно се налази у чињеници да нам спорт омогућава да се изразимо физички, емоционално, па чак и интелектуално, омогућава нам да се повезујемо и комуницирамо једни са другима широм света, прелазећи границе, културе, језика и генерација.

Техника асоцирања је такође примерена уводним активностима када се од ученика тражи да на папиру, анонимно, напишу прву асоцијацију на реч Олимпијске игре. Наставник треба да прочита ученичке одговоре и да их групише по одређеним критеријумима, нпр. одговори у којима се спомиње име спортисте, неки догађај, симболи Олимпијских игара, неке победе или порази, градови где су се одржале Олимпијске игре итд. Активност треба завршити коментаром да су Олимпијске игре више од спорта и да ће током рада на овој слободној наставној активности ученици имати прилику да промишљају о различитим аспектима бављења спортом као и да критички промишљају о

непожељним појавама и начинима како се против њих борити.

Причу о Олимпијским играма у античкој Грчкој ученици су имали прилике да чују у оквиру предмета историја у петом разреду. Осим основних података о играма (када, где и у чију част су се одржавале, колико је било спортова, да су ратови престајали током игара, да су имале и уметнички аспект, зашто и када су укинуте) важно је да учесници дискутују и о дискриминацији која је постојала (само слободни мушки грађани су могли да учествују), о утицају политике и религије на игре, као и о случајевима варања и начинима кажњавања таквих појава. За превару, спортиста и његов родни град морали су да плате велику казну. Те новчане казне коришћене су за изградњу малих Зевсових статуа под називом „Занес”. Стотинама година касније други спортисти су пролазили поред ових статуа при уласку на стадион. Статуе су служиле као моћан подсетник на последице варања. Неке од основа ових статуа данас се могу видети у античкој Олимпији. Имена варалица могу да се виде и данас, 3.000 година касније. О античким олимпијским играма ученици могу прочитати нпр. на сајту [Olimpijske igre duha i tela \(avantartmagazin.com\)](http://Olimpijske igre duha i tela (avantartmagazin.com)).

О Модерним олимпијским играма ученици вероватно већ доста тога знају тако да се може поверити њима да припреме кратке презентације о идејама Пјер де Кубертена, првим обновљеним играма, броју учесника, заступљеним спортовима, конкурс за ликовна дела о спорту итд. У односу на оно што су ученици припремили наставник треба да дода да је Кубертен био заговорник спорта као средства образовања. Обновом Античких олимпијских игара видео је могућност промоције својих теорија и идеја о реформи образовања које је први пут јавно изложио на Универзитету Сорбона у Француској 1892. године. Две године касније његова идеја је била прихваћена на међународној конференцији на Сорбони. Кубертен је постао утемељивач и идејни творац олимпијске идеје, око које се окупило више људи него што их је привукла било која друга идеја. Оно што је Кубертен подразумевао под *олимпизмом* очигледно је из основних принципа који су данас саставни део Олимпијске повеље: „Олимпизам је филозофија живота која слави и комбинује све квалитете које поседују тело, воља и дух. Уједињујући спорт са културом и образовањем, олимпизам тежи да створи начин живота који се заснива на задовољству и физичком напору, као и на поштовању основних моралних принципа. Циљ олимпизма је да се спорт стави у службу хармоничног развоја човека како би се потпомогло успостављање једног мирољубивог друштва које води рачуна о очувању људског достојанства.”

Наставник треба да нагласи да олимпијски покрет од тада, свих ових година континуирано ради на унапређивању различитих аспеката игара, посебно оних које се тичу дискриминације и равноправности јер треба знати да на почетку Модерних олимпијских игара жене нису учествовале. У сусрет Летњим олимпијским и параолимпијским играма у Паризу 2024. године, у Француском институту у Београду организована је изложба „Оне на Олимпијади”, која приказује како је текла борба жена за учествовање на највећем светском спортском такмичењу.

У оквиру приче о том процесу сталног унапређивања олимпијског покрета треба ученицима представити Параолимпијске игре и Олимпијске игре младих. Ученици могу самостално да истраже када и како су покренуте Прве параолимпијске игре, како изгледа њихов заштитни знак, у којим спортовима се такмиче спортисти и колико учесника је било на пример, на играма у Токију 2020. године (импресивних 4.520 такмичара из 163 земље). Ученици могу погледати снимке таквих спортских дешавања и дискутовати о томе колико је потребно труда и мотивације за такво постигнуће (нпр. узбудљиви снимак хокеј меча Ostrava 2021 | Day 5 Highlights | World Para Ice Hockey World Championships | Paralympic Games). Када се упознају са тим могу истражити ко је све представљао Србију на таквим играма и колико су били успешни. Уколико у окружењу школе постоји учесник Параолимпијских игара, било би добро да буде гост у школи како би ученицима пренео своја искуства у бављењу спортом и такмичењима, а уколико се не може наћи таква особа онда се то може организовати путем видео линка.

Наставник може ученицима да представи и Олимпијске игре глувих и Светске игре специјалне олимпијаде намењене спортистима који имају интелектуалне тешкоће које Међународни олимпијски комитет подржава.

У оквиру Модерних олимпијских игара, као најмање „дете” олимпијског покрета спроводе се Олимпијске игре младих. Оне су намењене спортистима старости од 14 до 18 година и одржавају се од 2010. године такође на сваке 4 године.

Такође, у оквиру рада на Модерним олимпијским играма потребно је са ученицима разговарати о два најпознатија мотоа игара. За почетак треба их упознати да је 2021. чувени олимпијски мото још из античке Грчке који им је добро познат *Брже, више, јаче* проширен од стране Међународног олимпијског комитета и сада гласи *Брже, више, јаче – заједно*. Кроз вођену дискусију ученици треба да искажу своја размишљања зашто је додата реч заједно, шта се тиме исказује. За пуно разумевање овог мотоа наставник треба да га повеже са кључним појмовима из друге теме, односно треба направити везу са олимпијским вредностима и принципима. Реч „заједно” додата је на предлог председника Међународног олимпијског комитета Томаса Баха, који је дао следеће образложење: „Можемо само брже, можемо само да циљамо више, можемо постати јачи само ако стојимо заједно — у солидарности.”

Други познати мото олимпијских игара *Важно је учествовати* је такође добра прилика да се са ученицима дискутује како они то разумеју и да ли се слажу са тим. Иако се приписује оснивачу Модерних олимпијских игара Пјеру де Кубертену заправо је он парафразирао речи свештеника из Катедрале Светог Павла у Лондону који је то изрекао на Олимпијским играма 1908. године како би смирио ситуацију насталу на трци на 400 m када је дошло до гурања између тркача из Велике Британије и Сједињених Америчких Држава и када је судија дисквалификовао америчког спортисту и омогућио енглеском да лако победи. Свештеник Талбот је тада рекао: „Игре саме по себи су боље него такмичење и награда. Свети Павле нам говори да је награда безначајна. Наша награда је неподмитљива и мада само један може да носи лаворов венац, сви могу једнако да деле радост такмичења”.

У оквиру теме треба обрадити олимпизам кроз симболе, церемонију и уметност међу којима се посебно истичу: олимпијски кругови, застава, олимпијски пламен и бакља, церемоније отварања и затварања, заклетва, олимпијска химна, олимпијске медаље, олимпијско примирје, олимпијски амблеми и маскоте. Наставник то може урадити на различите начине али је најбоље да ученике подели у мање групе са задатком да истраже симбол који добију и да припреме кратку презентацију о томе. Од добијених материјала могу се направити постери за изложбу у школи. На пример, уз помоћ наставника географије могу се на мапи света обележити места у којима су одржаване Летње и Зимске олимпијске игре и приложити слике њихових маскота. Такође, ученици могу направити и одређене предмете и симболе потребне за церемонију отварања Олимпијских игара и дискутовати о њиховој примени.

Са ученицима треба обрадити податке који се везују за садашње функционисање олимпијског покрета. На елементарном нивоу ученици треба да се упознају са телима (међународним и домаћим), као и са чињеницама које илуструју масовност покрета (колико је спортиста и држава учествовало на последњим Олимпијским играма), разноврсност (број спортова), равноправност (колико је од њих било жена а колико мушкараца јер је постигнут велики напредак), учешће Олимпијског тима избеглица захваљујући Фондацији Међународног олимпијског комитета за избеглице. Пажњу треба да добије и информација о новом приступу организацији Олимпијских игара по коме се игре прилагођавају потенцијалу града домаћина, односно подржава се коришћење постојећих објеката и инфраструктура чиме се смањују трошкови и брине о одрживом развоју. У сарадњи са наставником технике и технологије, односно информатике, једна група ученика може да припреми презентацију о новим техникама које се сада користе на играма са циљем да се побољша објективност и тачност регистрација спортских

результата (нпр. електронско мерење резултата, око соколово, 360 степени видео) или да се унапреди аналитика и статистика резултата или уради процена о шансама за победу појединих спортиста што обилато користе спортски новинари.

Како Србија има дугу традицију бављења спортом и учествовања на Олимпијским играма ученицима ће бити интересантно да се баве овим кључним појмом прве теме. О томе их могу упознати стручњаци по позиву, а и сами ученици могу то да истражују, посебно што могу лако доћи до изложбе „Пут правих вредности” у електронском облику преко сајта www.olimpijskimuzej.rs коју су реализовали 2021. године Српска академија наука и уметности и Олимпијски комитет Србије који је те године славио 111 годину постојања. Ученици треба да се упознају са спортистима који су освојили медаље на Олимпијским играма за Србију и погледати са колико емоција и патриотизма су примали одличја.

Рад на уводној теми завршава се стављањем олимпијског покрета у друштвени контекст. То је важно како би ученици у потпуности разумели зашто се каже да су Олимпијске игре више од спорта. Уз помоћ одабраних подстицаја ученици ће лако направити везу спорта са науком, географијом, уметношћу, архитектуром, техником, одрживим развојем, модом. На пример, за везу са науком и архитектуром ученицима се може приказати објекти који су наменски грађени за Олимпијске игре и које поред импозантне величине и функционалности краси висок ниво естетике или фантастична техничка решења (нпр. фотографије стадиона Птичије гнездо у Пекингу и снимак церемоније отварања игара 2008. када су коришћене специјалне нове технологије). За везу са модом ученицима треба приказати изабране креације олимпијских униформи (светских и домаћих) и навести чувене модне креаторе који су у томе учествовали (нпр. Стела Мекартни за олимпијце Велике Британије). За везу са уметношћу могу се приказати плакати који дају визуелни идентитет играма (нпр. за Зимске олимпијске игре у Сарајеву идејно решење за плакат урадио је Младен Колобари заједно са студентима ликовне академије) или фотографије/снимке из тзв. уметничких спортова (уметничко клизање, уметничко пливање). Ученици могу да погледају изложбу „Олимпијске игре - више од спорта!” у електронском облику преко сајта www.olimpijskimuzej.rs коју су 2024. године организовали Олимпијски комитет Србије и GAIA покрет у Силосима Београда. Након сваког подстицаја треба са ученицима разговарати о њиховом виђењу спорта у ширем, друштвеном контексту, о спорту као инспирацији и фактору развоја.

Посебно је важно да се направи веза олимпијског покрета са одрживим развојем. Може се представити шта су све градови домаћини неких Олимпијских игара, нпр. Париз 2024. учинили по том питању. Они су почистили старе индустријске зоне, изградили олимпијско село и опоравили флору и фауну у тим подручјима; организовали су исхрану у селу укључивањем домаћих малих произвођача, домаћих производа; забранили коришћење пластике и пластичних флашица за воду и сокове; Олимпијско село је изграђено од природних материјала са системом функционисања који минимално утиче на загађење околине, а након игара постаје нови дом за социјално угрожене групе са центром за младе, са пуно зеленила и паркова са флором и фауном угрожених врста где се отварају нова радна места. Ученици се могу упутити да истраже у којим државама се десило да у потпуности пропадну спортски објекти грађени за Олимпијске игре после њиховог завршетка и да утврде шта се наводи као разлог. На тај начин ће схватити важност да сваке Олимпијске игре на почетку морају имати одрживи план шта ће бити са објектима и природом након игара.

ОЛИМПИЈСКЕ ВРЕДНОСТИ И ПРИНЦИПИ

За ову тему може се рећи да је централна и да њени кључни појмови прожимају цео програм. Као увод у тему ученицима треба представити један од основних принципа

олимпизма да је бављење спортом људско право и да сваки појединац мора имати могућност да се бави спортом без дискриминације било које врсте. Ученици вероватно то сматрају неупитним те им треба поставити питање да ли данас постоје земље које ограничавају својим грађанима да се баве спортом и да учествују на Олимпијским играма. Након њихових одговора треба их информисати да је нпр. у Саудијској Арабији до 2012. године било забрањено женама да учествују на Олимпијским играма, а до 2018. да се баве спортом јавно и да гледају спортска такмичења уживо. Такође, женама у Авганистану није дозвољено да се баве спортом. У лето 2021. године, неколико авганистанских бициклисткиња напустило је своју земљу јер им је било забрањено да возе бицикл. Слично се десило и са једном спринтерком која је избегла у Аустралију где данас живи и тренира. Ови примери показују да олимпијски покрет још увек има потребу да се бори за пуно остварење основног принципа олимпизма као и да спорт није само физичка активност већ филозофија живота која има вредности које су значајне за добробит и појединаца и друштва. Однос друштва према спорту и спортистима може указивати на значај који се придаје једнаким могућностима, инклузији и развоју младих.

У оквиру ове теме ученицима треба приближити и појаснити основне вредности олимпизма које се односе на *изузетност, поштовање, пријатељство*, као и на олимпијске образовне принципе: *баланс духа, тела и ума, радост труда, тежњу за изврсношћу, поштовање других и фер плеј*. Али пре него што се почне са радом на овим кључним појмовима садржаја треба проверити како ученици разумеју шта су вредности. Највероватније да ће, имајући у виду узраст ученика, имати тешкоће у објашњењу тог појма и зато је потребно да наставник да кратко појашњење да су вредности уверења која свако од нас има, а која одређују понашање особе што значи да вредности као и интересовања, потребе, ставови имају снагу мотива. Вредности обезбеђују стандарде по којима се одређене радње процењују као добре или пожељне а друге као непожељне. Вредности су постојане, не мењају се лако и брзо и имају висок степен универзалности односно доследно се појављују код једне особе у различитим ситуацијама. Зато и олимпијске вредности не везујемо само за понашање особе у спорту већ и за њен целокупан живот. Ученицима се може дати једноставан пример који то илуструје. На пример, две особе су на улици пронашле изгубљени новчаник пун пара и никога у близини није било. У зависности од вредности које те особе имају постоји могућност да ће једна особа желети да задржи новчаник, а друга да га предати полицији. У поновљеним истим или сличним ситуацијама ове две особе ће се највероватније доследно исто понашати.

За олимпизам велику важност има вредност *изузетност*. Она се односи на тежњу да будемо најбољи у свему што радимо, као појединци и као групе које раде ка заједничким циљевима. Фокус на изузетност може помоћи младим људима да направе позитивне и здраве изборе и теже да буду најбоља могућа верзија себе у ономе што раде и остваре своје потенцијале. Изузетност значи давање све од себе на терену или у професионалном животу. Није важно победити већ учествовати, усавршавати се и уживати у здравом сагласју тела, воље и ума. Као пример ученицима се може представити изузетност танзанијског маратонца Џона Стивена Акварија на Олимпијским играма у Мексику 1968. године који није одустао од трке (завршио ју је као последњи такмичар са више од сат времена закашњења од осталих такмичара) иако је имао озбиљну повреду ноге (пукла му је тетива), а на питање зашто није одустао он је рекао да га његова земља није послала 5000 миља далеко да започне трку већ да је заврши. Када је прешао циљну линију, добио је овације и дивљење публике, као и подршку свог колеге маратонца, који је касније рекао: „Његова победа је већа од моје.” Овај пример Акварија показује истинску снагу воље, издржљивост, одлучност и одговорност. Његова способност да настави трку упркос озбиљној повреди постала је инспирација људима широм света, показујући им важност упорности и непоколебљиве вере у себе. Са ученицима се може разговарати на

тему које особине и вредности вама помажу да успете у ономе што радите? Ту врсту ауторефлексије ученици треба да раде само са својим јаким странама а не са slabим.

Универзална вредност *поштовање* односи се на поштовање нас самих, других људи и њихових различитости, правила, фер-плеја, животне средине. Олимпијски покрет промовише мото *Сачувајте људско достојанство — Покажите поштовање* и изражава своју посвећеност овој вредности кроз све активности које спроводи било да се то тиче борбе против допинга, за равноправност или избора еколошки одрживих места за игре. Са ученицима се може разговарати на тему како бисте казнили некога ко је био непоштен на спортском догађају.

Вредност *пријатељства* је прожета традицијом древног олимпијског примирја и односи се, у ширем смислу, на изградњу мирног и бољег света кроз спорт. Ову вредност спортисти изражавају тако што стварају доживотне везе са саиграчима, као и са противницима. Пријатељство је „срце” олимпијског покрета. Подстиче нас да спорт доживљавамо као инструмент за међусобно разумевање међу појединцима и људима широм света уз мото *Успостављајте везе—Славите пријатељство*. Са ученицима се може погледати пример са Олимпијских игара у Берлину из 1936. године, када су двојица спортиста поделила медаљу (<https://www.youtube.com/watch?v=RE2LqC73KsQ>)

У наставку рада на теми треба обрадити олимпијске образовне принципе који се логично надовезују на вредности. Ученицима се ови принцип и вредности могу лако приближити помоћу лика и дела тенисера Новака Ђоковића који је постигао много тога и то не само као спортиста који је освојио „златни слем”, већ и као човек. Ученицима треба помоћи да сами открију на чему се темељи тај успех а то су свакако вредности које поседује и принципи којих се доследно придржава. Из његове биографије може се видети да он има све горе наведене вредности. Он је прави пример особе која поседује изузетност јер увек од себе тражи више. Још у детињству је говорио да жели да буде најбољи и сада то жели, али уз изборе који поштују њега самога и друге (не по сваку цену). Он је већ дуго у спорту али све то време успева да одржи баланс духа, тела и ума као и радост труда. Опште је познато да се он радује сваком изласку на терен, небитно ко му је противник, као и да никада не одустаје од тренинга. Његова воља је чврста као стена. Не тражи оправдање за неуспех у другима већ само у себи. Како пуно путује, користи сваку прилику да се упозна са културом тог краја, да разговара са људима, да слуша музику и да плеше. Познато је да говори више језика и тежи да их стално унапређује. Поседује велику радозналост тако да га можете видети и на спортским догађајима али и на рок концертима или како се дружи са животињама. Духовит је. Успео је да формира породицу и постане отац. Определио се да његова хуманитарна организација највише подршке пружа предшколској деци како би имала сретно детињство и остварила своје потенцијале. Још увек се памти како је деведесетих година у Србији под санкцијама тренирао у празном базену јер није било тениских терена што му је, по његовим речима, развило филозофију да су препреке ту да се превазилазе а не да се одустаје.

Рад на теми завршава се још једним важним принципом фер-плеја. У питању је спортски принцип који се оригинално везује за поштовање правила спортске игре. Међутим, временом се претворио у тзв. „дух фер-плеја” који се примењује широм света на много различитих начина и у различитим областима живота, али је у основи увек неки вид коректног понашања и поштовања себе и других. Тешко га је дефинисати, али га је лако препознати кроз специфичне видове понашања (нпр. руковање на крају такмичења чак и кад се изгуби меч), а још лакше у ситуацијама нефер понашања (нпр. коришћење недозвољених средстава). Деца имају добар осећај за оно што је поштено и непоштено и зато има смисла са њима разговарати о фер-плеју како у спорту тако и у свакодневном животу. За те потребе може се искористити снимак где једна тркачица помаже супарници (<https://www.youtube.com/watch?v=sbXy2vkJxSk>) а затим се може ученицима дати да као домаћи задатак напишу кратак састав на једну од две теме које гласе „Било је то фер” или

„Било је то нефер” а тичу се било које ситуације у којој су се нашли (спортска/неспортска) као учесници или посматрачи.

У оквиру програма ученици ће имати прилику да се упознају са Повељом фер-плеја и фер-плеј правилима за спортисте, тренере, судије и гледаоце. Материјал је богат и пружа велике могућности за рад тако да треба одвојити више времена. На њему се може радити на различите начине, а један је да сваки ученик добије папир са правилима фер-плеја и да поред сваког стави плус уколико се слаже са њим и минус ако се не слаже. На основу ученичких одговора наставник простим пребројавањем у свакој групи правила (за спортисте, тренере, судије и гледаоце) идентификује по једно правило за које постоји подељено мишљење, односно правило које је добило приближно једнак број плусева и минуса. Затим се за сваки од њих организује дискусија. Ученици треба да образложе своје мишљење нпр. зашто се са тим правилом не слажу, да ли га процењују као непотребно, нејасно, неизводљиво, претерано...или обрнуто сматрају да је потребно, јасно, изводљиво. На крају цела група настоји да, уважавајући аргументе који су изнети, донесе закључак да ли је правило добро или није. Оваква вежба има за циљ осим рада на самим правилима фер-плеја још и јачање компетенције ученика да аргументовано износе своје мишљење, да слушају туђе аргументе и да доносе закључке. Пример правила која могу добити подељено мишљење и бити погодна за дискусију су:

1. За спортисту – *Не запостављајте лични живот, јер је он гаранција будућег успеха у друштву. Не чините од спорта професију.* Могуће је да неки ученици сматрају да је сасвим у реду да спорт буде професија, да многи сасвим лепо живе од спорта и зашто би се додатно школовали за неку другу професију, а и не могу једно и друго јер су тренинзи захтевни.
2. За тренера – *Стално имајте на уму да сте ви најодговорнији за образовање спортиста у складу са спортским идеалима.* Могуће је да неки ученици не сматрају да је тренер најодговорнији, већ то очекују од спортисте.
3. За судију – *Током такмичења имајте самоконтролу, будите упорни и пријатни.* Могуће је да неки ученици сматрају да то није увек могуће, да је тешко не реаговати на провокације, туђе ружно понашање, или сматрају да је то пораз ако се не реагује а неко те намерно вређа.
4. За гледаоце – *Не заборавите да је спортски догађај изузетно културан чин.* Могуће је да неки ученици мисле да је то претеривање, да ко хоће културу нека иде у позориште, да је део спортског „фолклора” да се галами, ружно говори о противничким спортистима и навијачима, да се негодује кад губи твој тим, радује кад побеђује.

Ученике треба упознати да је Дан фер-плеја 7. септембар и они могу истражити ко су све били добитници награде за фер-плеј и шта их је то издвојило од осталих спортиста (нпр. Еуђенио Монти ушао је у историју олимпијског фер-плеја током Зимских игара, 1964. у Аустрији). Подстицај може бити податак да је 2023. кошаркаш Хјустона Бобан Марјановић био кандидат за трофеј „Џо Думарс”, који се сваке сезоне додељује у америчкој НБА лиги за фер-плеј и спортско понашање уз захтев да ученици истраже чиме је он то заслужио.

У оквиру рада на овој теми један час се може посветити мислима познатих спортиста које изражавају суштину олимпијских вредности и принципа. Наставник може направити свој избор мисли, а ево неколико које одговарају теми и добра су подлога за разговор. Мајлк Џордан: „Падао сам изнова, изнова и изнова у своме животу и зато сам успео”. Н.Н.: „Победник је онај који више верује у победу”. Нађа Команечи: „Труд и мукотрпан рад све поједностављују. То је моја тајна. Зато побеђујем”. Томи Ласорда: „Разлика између могућег и немогућег лежи у људској одлучности”.

ДОБРОБИТИ БАВЉЕЊА СПОРТОМ

Ова тема је врло значајна за остваривање циља програма и треба је повезивати, кад год је то могуће, са садржајима других тема. То захтева од наставника да пажљиво бира и планира подстицаје, активности, радне материјале како би ученици од површног погледа, за њихов узраст уобичајеног, на добробити бављења спортом (спортисти су познати, добро зарађују, лепо изгледају и сл.) дошли до разумевања правих добробити и то како за појединца тако и за друштво. То није лак задатак јер главни циљ олимпизма да стави спорт у службу хармоничног развоја човека у циљу промовисања мирног друштва које брине о очувању људског достојанства често је обезвређен оним што ученици могу чути и видети у медијима који у први план стављају зараде спортиста, њихове везе са светом познатих, сукобе који постоје међу спортистима и тренерима, као и бројне спонзоре који кроз спорт пласирају своје скупе производе. Највећа штета је ако ученици доживљавају спорт као вид забаве, авантуре, доказивања пред другима, лак начин зараде где се са вежбањем и тренирањем престаје када то више није лако, забавно, уносно. Или када се спорт повезује само са атрактивном спортском одећом и обућом која је јаким маркетингом постала главни начин одевања младих за сваку прилику.

Добробит треба посматрати из угла појединца и друштва, са сталним прављењем веза између њих по принципу да успешно друштво чине успешни појединци. У први план треба ставити олимпијце који су кроз спорт показали своју менталну и физичку снагу, позитивне карактерне особине и морал, солидарност, осећај за правду и патриотска осећања, односно показали су своју изузетност. За те потребе могу се користити биографије спортиста које илуструју олимпијске вредности у реалном животу. Ученици се могу подсетити приче о маратонцу Акварију на Олимпијским играма у Мексику 1968. године о коме је већ било речи. Биографија Вилме Рудолф (атлетичарка, олимпијска победница, рођена као двадесето од 22 деце која је у детињству боловала од дечије парализе и проходила је тек са 12 година) пружа велике могућности за анализу личног раста и развоја појединца кроз спорт, као и биографија Џесија Овенса чија је спортска каријера препуна података који се могу повезати са садржајем овог програма. Као илустрација за виталност коју пружа спорт, ученицима се може представити стогодишњак Синг који је 2011. у Торонту као најстарији човек истрчао пуну маратонску стазу од 42 км и показао своју физичку и менталну снагу. Наставник треба да тежи да међу примерима успешних спортиста, не само по резултатима, већ и по особинама личности, понашању према другима, солидарности, фер плеју... буду и спортисти из наше земље и окружења у којима ученици живе. На пример, може се искористити видео снимак одбојкаша Вање Грбића који се налази на поменутом сајту Виртуелног олимпијског музеја (<https://oks.org.rs/cyr/promocija-olimpijskih-vrednosti>). Његова посвећеност и изузетност је нешто што може бити инспирација свакој особи, не само у спорту већ и у било којој области живота. Ученицима се може дати да између два часа, код куће, погледају видео *Концепт линије/Мотивациони говор олимпијског шампиона Владимира Вање Грбића* и да издвоје реченице које су на њих оставиле најјачи утисак и да на часу о њима дискутују.

Београдски маратон је такође добар пример да се са ученицима разговара о добробити бављења спортом. Поред општих података о трци (колико дуго постоји, колико има учесника, које све врсте трка постоје и сл.), важно је да ученици промишљају о мотивима учествовања тако великог броја људи од којих највећи број њих нису професионални атлетичари. Као подстицај може се користити видео 36. Beogradski maraton 2023 - Highlights ([youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=...)). Из њега се може видети колико је присутна радост учествовања без оптерећивања резултатом и победом, колико је присутно осећање припадања, дружење. Наставник може организовати да на час дође особа која учествује на таквим тркама и која може ученицима говорити о личној добробити коју има од маратона.

Рад на личној добробити бављења спортом наставник треба да заокружи причом да

физичке активности имају потенцијал не само да развијају тело (снага, покретљивост, прецизност, издржљивост...) већ и социјалне, емоционалне, па и когнитивне (учење, мишљење, памћење, опажање) процесе. Посебно добро дејство има на ментално здравље особе јер смањује напетост, стрес, побољшава одмор/спавање, самопоуздање и рад мозга. Са ученицима се може разговарати како они виде наведено, односно да ли разумеју како спорт има тако велику моћ. За потребе те дискусије може им се приказати видео у коме се види како деца у Кини предшколског узраста вежбају са лоптом (https://www.youtube.com/watch?v=7PtX8BNLn_c). Те активности су део кинеског образовања, не забаве, и почивају на научној чињеници да најбоље ефекте на развој мозга имају захтеви који истовремено ангажују и леву и десну хемисферу мозга и зато се деци дају вежбе са две лопте. Исте позитивне ефекте има још само вежбање свирања инструмената.

Ученици су довољно одрасли да могу да дискутују о разликама које постоје у добробити бављења индивидуалним и тимским спортовима, спортовима који траже прецизност или снагу или брзину или промишљање, спортовима који се одвијају на отвореном и затвореном простору итд. са циљем да схвате разноврсност која постоји у спорту и да свака особа може да пронађе нешто што јој одговара. У тој активности могу помоћи ученици из школе који се интензивно баве спортом и који желе да поделе са групом своја размишљања о добробити бављења спортом, зашто су изабрали баш тај спорт, које промене су осетили, да ли су размишљали о одустајању, шта би препоручили онима који се не баве спортом, итд.

Што се тиче друштвене добробити од бављења спортом, она се може посматрати на више начина. Један је кроз материјалне вредности у смислу да постоји значајан промет новца у тзв. спортској индустрији. У питању је зарађивање од спортских објеката, спортских догађаја, спортске опреме итд. Градови у којима се организују велика такмичења обично имају добит од тзв. спортског туризма. Међутим, наставник треба да укаже ученицима да постоји још један аспект добробити друштва од спорта а то је да он обезбеђује да грађани буду здравији, да ређе оболевају и мање иду на боловања, да мање троше на лекове и сл. Зато се може видети тренд да се људима све више нуде теретане, вежбаонице, паркови са справама за вежбање, бесплатни градски бицикли, бесплатни градски базени и сл. Још већа добит тиче се онога што спорт може да пружи младима који су будућност сваког друштва. Начин на који ће млади проводити слободно време изузетно је важан и ту се спорт често појављује као добра алтернатива бројним негативним појавама којима су млади изложени. То јесте индиректна добит друштва од спорта, али и најзначајнија.

ИЗАЗОВИ ОЛИМПИЗМА

После рада на олимпијским вредностима и добробити спорта, неопходно је са ученицима анализирати и изазове који постоје у виду непожељних појава којих свакако има и ученици су их свесни. Уводни час може се искористити да сами ученици идентификују које су то појаве. Њима ће вероватно рад на тим појавама бити интересантан и моћи ће о њима да дискутују али је важно да се свака таква појава доведе у везу са неком од вредности или принципа олимпизма као и да се разматрају мере за њихово сузбијање.

Постоји много тога што се може искористити као подстицај за увођење у тему и кључне појмове, за започињање дискусије или групни рад ученика. На пример, може се представити успон и пад бицикliste Ленса Армстронга за појаву допинга у спорту. За уплив политике могу се навести догађаји са Олимпијских игара у Лондону 2012. када су либански спортисти одбили да тренирају поред израелских или када је 1992. тадашња држава Југославија добила санкције и на спортске активности. О притисцима на младе спортисте и њиховом краху може се искористити прича о 15-годишњој холандској

атлетичарки Вероники Ван де Леур или тенисерки Јелени Докић. За дискриминацију је добар пример како је женама било забрањено да трче маратон све док Кетрин Швицер 1967. прерушена у мушкарца, није истрчала целу трку и показала да за такву забрану нема разлога. Дискриминација се може илустровати и кроз цифре јер је до скоро награда за победника у тенису на Вимблдону за мушкарце и жене била значајно различита или кроз напоре неких спортиста који захтевају да се и мушкарцима омогући да се такмиче у ритмичкој гимнастици као што су то њихове колеге успеле да остваре у уметничком пливању кроз дисциплине тим и дует, у којима су се по први пут такмичили на Олимпијским играма у Паризу 2024.

Што се тиче утицаја пандемије, у питању је изазов друге врсте јер су то ванредне животне ситуације које се тичу свих људи. Пандемија вируса ковид 19 (2020. година) показала је две ствари. Једна је да масовно окупљање спортиста може бити опасно по њихово здравље и здравље гледалаца па су спортска дешавања прва била укинута. А друга је да је у условима изолације изузетно важно да људи физички вежбају како би сачували или повратили своје физичко и ментално здравље. На пример, у медијима су тада биле овакве поруке „Током COVID-19 препоручује се мировање, док се након опоравка саветује постепено враћање форми уз избегавање исцрпљивања. Фокус треба ставити на лагане аеробне активности, попут шетње или јоге, уз одржавање хигијене и дистанце. За више савета посетите сајт [trening.pandemija](https://www.trening.pandemija.rs)“.

Начин на који се спорт и спортисти представљају у медијима је такође значајан изазов савременог доба. Ученици се могу упутити нпр. да радећи у паровима пронађу примере сензационалистичког начина писања о спортистима и да анализирају шта је у томе погрешно и штетно (нпр. угрожавање права на приватност, изношење неистина, дискриминисање.).

Навијање на спортским такмичењима можда је изазов који је најближи ученицима за разматрање. Као подстицај могу им се приказати позитивни и негативни примери навијања. Изузетно ефектан пример може се видети на видеу где публика даје подршку повређеној гимнастичарки (<https://www.youtube.com/watch?v=OISoRqiWYWw>), али и пример где публика омета концентрацију спортиста (Srpski Navijači Preterali, Iznervirali i Đokovića i Sudiju Bernardesa | ATP CUP | SPORT KLUB TENIS ([youtu.be](https://www.youtube.com/watch?v=OISoRqiWYWw)))). Рад на овом кључном појму треба повезати са фер-плејом који се односи на понашање гледалаца што је предвиђено у теми Олимпијске вредности и принципи. Када се ради о овој теми, незаобилазно је да се говори и о намештањима такмичења и посебно о спортским кладионицама које баш у узрасту 7. и 8. разреда побуђују велико интересовање код ученика, посебно дечака. Зато је потребно осмислити одговарајуће активности и одвојити довољно времена како би ученици имали могућност да критички промишљају о спортским кладионицама, о опасностима које ту постоје и зашто их има тако пуно у сваком већем месту. Затим треба да промишљају да ли је довољна заштитна мера да оне не смеју бити близу школа и да је улаз малолетним лицима забрањен (иако се зна да се кладионице не придржавају тога у потпуности). Такође, интересантно је за дискусију да у многим земљама кладионице, лутрије и игре на срећу спонзоришу велика такмичења и велике клубове, организације и појединце под одређеним прописаним условима. Поједине кладионице имају и своје фондације и велика средства улажу у хуманитарне сврхе и пројекте од друштвеног значаја. С друге стране, Међународни олимпијски комитет пуно улаже у борбу против манипулација и намештања мечева и едукује спортисте о кодексу понашања кроз кампању „Веруј у спорт” и њене глобалне амбасадоре (<https://www.olympics.com/ioc/integrity/prevention-competition-manipulation>). Наравно, кључно је да ученици заузму чврст став по питању колико спортске кладионице имају везе са спортом и покажу спремност да се никада не кладе чак и под притиском вршњака.

За сваки од ових изазова потребно је да се ученици изјасне како треба друштво на њих да реагује. Наставник усмерава активности тако да централно место превенције не

буду само казне за таква понашања већ рад на спортском образовању и васпитању деце и младих у коме су у фокусу олимпијске вредности и принципи.

БУДУЋНОСТ ОЛИМПИЗМА

У оквиру последње теме потребно је са ученицима направити неку врсту „погледа унапред” у смислу које промене се могу очекивати у будућности када су у питању спорт и Олимпијске игре. Ученицима ће свакако најближа бити прича о увођењу нових спортова, (најчешће се ту мисли на оне преузете из виртуелног света анимације), затим о употреби вештачке интелигенције, нових техника и технологија, нове опреме и материјала за спортску одећу и обућу, као и у ком правцу ће се у будућности мењати Олимпијске игре.

Међутим, поред тога наставник, у духу програма, треба да потенцира да је будућност олимпизма у доследном поштовању његових вредности и принципа, пре свега у доступности бављења спортом за све без дискриминације, у солидарности, фер-плеју и радости постигнућа кроз уложени труд. Треба напоменути *Олимпизам 365 стратегију* Међународног олимпијског комитета за јачање улоге спорта и олимпизма у друштву као важног покретача циљева одрживог развоја Уједињених нација. Ова стратегија окупља различите људе и организације повезујући спорт и иницијативе од друштвеног значаја широм света. Олимпизам 365 користи спорт као главно средство за унапређење здравља и благостања људи у заједници и целокупног друштва, што даље доприноси бољем образовању, социјалној укључености, повећаном запошљавању, родној равноправности и сигурнијим заједницама (више о овој стратегији може се сазнати путем виртуелне изложбе „Олимпијске игре-више од спорта!” www.olimpijskimuzej.rs).

Будућност олимпизма треба градити на схватању да је спорт моћно средство за стварање бољег света, чвршћих веза међу људима и поштовања различитости. Имајући у виду садашњи друштвени тренутак у коме има пуно напетости, политичке нестабилности и ратних сукоба важно је да наставник на крају рада на овој теми нагласи да једна од основних поставки Олимпијских игара у античкој Грчкој и данас је једнако важна а то је да игре треба да шире мир међу људима.

ЗАВРШНЕ АКТИВНОСТИ

После рада на свим темама наставник може да организује различите завршне активности као неки вид рекапитулације рада на програму. Једна би могла бити да ученици радећи у мањим групама осмисле разлоге зашто би Србија била добар домаћин Олимпијских игара. Друга идеја је да ученици уз помоћ наставника организују размену спортске опреме у школском дворишту. Могу се организовати спортске активности у оквиру „Олимпијског дана” или „Олимпијске недеље” у којима би учествовали поред ученика и родитељи и запослени у школи. Може се направити квиз о историји Олимпијских игара. Ученици могу заједно са Ученичким парламентом и ученицима који похађају *грађанско васпитање* да иницирају акцију у којој би од локалне самоуправе тражили да се изврше неке промене у школи и/или окружењу школе како би ученици имали веће могућности да се баве физичком активношћу (уређење спортских терена, сала и паркова са справама за вежбање, обнова базена који не ради или изградња новог базена...). Као мини пројекат ученици могу да истраже историју олимпијског покрета у Србији и да од прикупљених фотографија и пратећих текстова направе изложбу у холу школе. За те потребе могу користити податке са изложбе *Пут правих вредности* и сајт www.olimpijskimuzej.rs.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОГРАМА

Како у слободним наставним активностима нема предавања, уџбеника, писмених задатака и нумеричког оцењивања, важна активност наставника је да осмисли како ће садржај приближити ученицима и које форме рада су погодне да би се постигли очекивани исходи. Наставник треба да посвети посебну пажњу избору подстицаја којим уводи ученике у тему или кључне појмове садржаја а који их мотивишу да се тиме баве. Подстицаји могу бити врло различити: статистички подаци, фотографије, кратке приче или видео записи. Примери неких таквих подстицаја дати су у оквиру представљања појединих тема.

Програм треба реализовати тако да фаворизује активност ученика, повезивање школског и ваншколског искуства, учење путем решавања проблема, сарадњу и тимски рад, као и употребу савремених технологија у образовне сврхе.

Програм не садржи препоручени број часова по темама и кључним појмовима. Наставник има слободу на планира своје и ученичке активности али тако да у предвиђеном фонду часова обради свих пет тема. У суштини, иако је програм дат по темама у непосредном раду са ученицима треба фаворизовати интегрисан приступ где нека активност, подстицај, садржај представља само подлогу за рад на више кључних појмова које треба међусобно повезати. Планирање слободне наставне активности зато мора бити флексибилно јер се подразумева да уколико ученици покажу посебно интересовање за неки садржај/активност свакако их не треба прекидати да би се прешло на следећу тему. Одржавање мотивације и активности ученика у овом програму је такође важан исход.

Динамика рада се постиже и комбиновањем различитих техника рада са ученицима, као што су: презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у паровима и малим групама, гостовања стручњака, посете разним дешавањима, укључивање у акције... Потенцира се самосталност ученика у активном начину учења, а улога наставника је превасходно у томе да уведу ученике у тему, представе им кључне појмове садржаја и подстакну их на активност коју затим усмерава, прати и вреднује. Уколико је потребно може се користити модификовано кратко предавање које држи наставник или ученик, али не треба претеривати са тим.

Програм има корелацију са предметима *историја* (када се говори о Олимпијским играма у античкој Грчкој), *географија* (када се истражује где су све одржане Летње и Зимске олимпијске игре), *техника и технологија* и *информатика и рачунарство* (када се говори о новим техникама у спорту, обради спортских података), *ликовна култура* (када се анализирају постери олимпијских игара), *страни језик* (када се истражују домаћини Олимпијских игара, различите културе и језици), *математика* и *физика* (када се анализирају одређени рекорди или технике извођења одређених спортова) и наравно са предметом физичко и здравствено васпитање (правила вежбања и спорта, вредновање лепог у физичком вежбању и спорту, навијање, победа и пораз...).

Имајући у виду изражену међупредметну повезаност програма, као и чињеницу да се његови садржаји ослањају на знања и компетенције из више наставних области, ову слободну наставну активност могу реализовати наставници различитих наставних предмета, у складу са својим стручним компетенцијама, интересовањима и организацијом рада школе.

Ради подршке квалитетној реализацији програма, Олимпијски комитет Србије ће наставницима обезбедити одговарајуће едукативне материјале, приручнике и друге наставне ресурсе, као и стручне семинаре и обуке за његову успешну примену у наставној пракси.

О праћењу напредовања ученика и оцењивању више информација треба потражити у *Општем упутству за остваривање свих програма слободних наставних активности*.

